

Denise Fenziová

Jaký typ je váš pes?

Přizpůsobte výcvikové metody
povaze svého psa

Nakladatelství PLOT
Praha, 2018

České vydání této knihy věnujeme památce naší kolegyně Patricie Tošnerové. Díky za všechny knihy, bylo pro nás ctí a radostí na nich s vámi spolupracovat.

Denise Fenzi: Train the Dog in Front of You

© 2018 Nakladatelství PLOT. Authorized translation of the English edition
© 2016 Fenzi Dog Sports Academy Publishing. This translation is published
and sold by permission of Cammillo F Fenzi, the owner of all rights to publish
and sell the same.

Copyright © Denise Fenzi, 2016

Photos © Rebeccah Aube, Edson Chandawira, Mark G. Erdle, Denise Fenzi,
Brooke Nielsen, Teri Martin, Katherine Peaslee, Patrick Powers, Heidi Randall,
Deb Ricker, Kelly Walker, Jennifer Warmke, Celine Yang, 2016

Cover Photo © Brent Grebinoski, 2016

Translation © Jana Dušková, 2017

Copyright © Nakladatelství PLOT, 2018

ISBN 978-80-7428-321-5

Poděkování

Tato kniha patří psům, kteří si nepřčetli návod „jak na to“. Psům, kteří mě dokázali překvapit, rozesmát svým odporem ke spolupráci nebo vnitřně rozplakat kvůli stresu, který na nich byl viditelný.

Tato kniha patří psům, kteří mi jasně ukázali, že jedna velikost nemusí zdaleka sedět každému.

Tato kniha patří psům, kteří mě inspirovali k zamyšlení nad vším, co jsem kdy řekla, co jsem si myslela nebo četla o psech a jejich výcviku.

Tato kniha patří psům, kteří mě přinutili uznat, že známé pravdy je třeba neustále prověřovat.

Tato kniha patří psům, kteří mě přiměli spolknout strach ze selhání, zhluboka se nadechnout a vydat se novým, dosud nevyzkoušeným směrem.

Tato kniha patří psům, na které se mi v minulosti nepodařilo zapůsobit, i těm, na které se mi nepodaří zapůsobit v budoucnu – těm, kteří mi dlouho do noci nedají spát a nutí mě hledat odpověď na další nevyřešenou výcvikovou hádanku.

Tato kniha je i omluvou pro ty psy, kterým jsem dřív nerozuměla, pro ty, které jsem trestala kvůli vlastní neznalosti, i pro ty, kteří schytali moji nespravedlivou zlost.

Díky každému problémovému psovi, který mi kdy zkrátil cestu, dnes dokážu lépe přistupovat k výcviku, lépe řešit problémy a upřímně řečeno je ze mě i lepší člověk.

Jsem vám moc zavázána. Patří vám můj velký vděk.

Obsah

Pár slov na úvod	9
Kapitola první	
Hodní psi a zlobiví psi	13
Kapitola druhá	
Sebejistí psi a opatrní psi	19
Kapitola třetí	
Psi soustředění na psovoda a psi soustředění na prostředí	25
Kapitola čtvrtá	
Posedlí psi a flexibilní psi	37
Kapitola pátá	
Psi s velkým pracovním elánem a psi s malým pracovním elánem.....	45
Kapitola šestá	
Psi s velkou kapacitou a psi s malou kapacitou.....	60
Kapitola sedmá	
Poslušní psi, psi citliví vůči psovodovi a psi necitliví vůči psovodovi.....	72

Kapitola osmá	
Kontrola impulzů a sebekontrola	79
Kapitola devátá	
Pobíhání	88
Kapitola desátá	
Studenti a pracanti	96
Kapitola jedenáctá	
Neustálé proměny psa	101
Kapitola dvanáctá	
Kombinace psa a psovoda	105
Dovětek.....	112
O autorce.....	115

Pár slov na úvod

Přizpůsobujete výcvik svého psa jeho výcvikové úrovni a temperamentu? Zacházíte s ním tak, abyste rozvíjeli jeho jedinečné silné stránky a současně napravovali jeho slabiny? Nebo postupujete podle cizího výcvikového plánu, který může, ale nemusí odpovídat jeho potřebám?

Pokud chcete pochopit, jak se temperament vašeho psa projevuje v jeho chování a jak by to mělo ovlivnit váš výběr výcvikového postupu, pak je tato kniha určena přesně pro vás. Na následujících stránkách se podíváme na to, jaký je váš pes doopravdy, ne na to, jaký si myslíte, že by být měl. Budeme se zabývat celou řadou vlastností, které váš pes může mít, i tím, jaký vliv mají tyto vlastnosti na jeho reakce při výcviku. Zvážíme vaše možnosti práce s těmito vlastnostmi, a to s každou zvlášť i ve spojení s jinými vlastnostmi, a budeme se snažit zvýšit vaše šance na to, abyste si ze svého psa vytvořili skvělého a spolupracujícího parťáka.

Toto není typická kniha o výcviku psů, kde jsou všechny kroky nalinkovány jako podle pravítka. Standardní výcvik psů je dobrý nápad, jedině pokud máte to štěstí, že máte standardního psa, ale většina psů vůbec standardních není! Nemá smysl soustředit se na rozvíjení pracovního elánu u psa, který je od přírody aktivní a třese se vzrušením na cokoli, co mu nabídnete. Stejně nelogické je prokousávat se cviky na sebekontrolu u psa, který se nikdy ani náznakem nezajímal o jakákoli lákadla.

Mým cílem je pomoci vám zformovat psa, který bude sebejistě a co nejlépe reagovat na výcvik, psa, který bude mít zájem o vás i vaše společné aktivity. Abychom se k tomuto cíli dostali, musíte nejdřív pochopit, jaký váš pes skutečně je. Na základě toho potom můžete správně strukturovat svůj výcvik tak, abyste postupně získali ochotného a zapáleného partnera.

Jinými slovy: Přizpůsobte výcvikové metody povaze svého psa!

Uvědomte si, že tato kniha se nejmenuje *Jak stvořit zázračného psa*. Pokud jste si ji koupili, protože pes nezapadá do vašeho stávajícího výcvikového plánu a chcete ho drilem změnit, tak vám tato kniha pravděpodobně moc nepomůže. Je totiž o tom, jak upravit výcvik na míru vašemu konkrétnímu psovi, ne o tom, jak proměnit psa, aby odpovídal vašim představám o výcviku. Pokud ovšem dokážete změnit své pojetí úspěchu a připustíte, že úspěchem je objevení toho nejlepšího, co ve vašem psovi je, tak pro vás tato kniha bude nesmírně cenným přínosem.

POZNÁMKA KE STRUKTUŘE

V této knize jsem UMĚLE rozdělila psí vlastnosti do malých přehledných balíčků. Píšu o takových věcech, jako pracovní elánu, úrovních sebedůvěry, a o tom, nač se váš pes nejraději soustředí. Tento přístup má ale bohužel i své mouchy; temperament a související způsoby chování totiž NEJSOU přehledné, a už vůbec ne malé balíčky. Zatímco temperament je do značné míry pevně daný, chování je velmi proměnlivé a mění se v závislosti na životních zkušenostech psa i na konkrétních okolnostech situace. Proto je dost obtížné odpovídat na otázky typu „Má tenhle pes velký, nebo malý pracovní elán?“, i když základní vlastnost, tedy elán, je do značné míry vrozená. Chování psa prostě záleží na příliš velkém množství faktorů, například na tom, kde cvičíte, kdo je nablízku a co používáte jako motivátor. Tento seznam by mohl být nekonečně dlouhý a všechno, co je na něm, bude mít vliv na projev temperamentu vašeho psa v daném okamžiku. Výsledkem neustále se měnící souhry životních zkušeností, temperamentu a konkrétních okolností proto mohou být velmi rozmanité způsoby chování.

Proč se tedy vlastnostmi a temperamentem vůbec zabývat? Časem na základě zkušeností uvidíte vlastnosti svého psa ve vzájemné kombinaci a naučíte se předvídat jejich účinky, čímž přispějete k tomu, že se mu při výcviku bude dařit co nejlépe. Pokud například víte, že váš citlivý pes soustředěný na psovoda a plný pracovního elánu přestává fungovat v místním parku, pak také znáte proměnnou, která to způso-

buje – prostředí, a nikoli láska psa k práci. V takovém případě se nemusíte zaměřovat na budování pracovního elánu. Mnohem lépe uděláte, když u psa vybudujete sebedůvěru v pohybu na veřejnosti. Vytváření kategorií temperamentových vlastností je nesmírně cenné, pokud vám pomůže k lepšímu pochopení psa a pokud budete tyto informace používat k vytváření rozhodnutí, která budou pro psa prospěšná. Na druhé straně je ovšem vytváření kategorií temperamentových vlastností problematické, pokud si na jejich základě zařadíte psa do určité škatulky a nebudete si všimnout toho, co se v něm v daném okamžiku skutečně odehrává.

Psi se v tomto ohledu od lidí příliš neliší. Jste například vy sami introvertní, nebo extrovertní? Možná máte celkově víc vlastností z jedné či druhé kategorie, ale když se nad tím zamyslíte, tak pravděpodobně zjistíte, že odpověď není tak jednoznačná. Jak se chováte například v malých skupinách? Jak ve velkých? A budou vaše odpovědi odlišné, pokud jsou skupiny tvořeny spíš známými než cizími lidmi? Vaše chování, i když bude pořád odrážet váš základní temperament, se může neustále měnit na základě konkrétních okolností. A přesto se většina z nás označuje buď za introvertu, nebo za extrovertu.

A s našimi psy je to podobně.

Cvičte psa podle jeho typu a uvidíte, co se bude dít. Buďte stále flexibilní a přístupní jiným názorům. Když to uděláte, možná v sobě odhalíte takovou radost a vášně pro výcvik svého psa, o jaké jste neměli ani tušení!

Kapitola první

Hodní psi a zlobiví psi

Na světě je mnoho psů; někteří jsou neuvěřitelně poslušní, zatímco jiní své páníčky prakticky ignorují. Přesto neexistují „hodní“ psi ani „zlobiví“ psi. Jsou to prostě psi a každý má své vlastní jedinečné silné a slabé stránky. Ti z nás, kteří se zajímají o psí sporty, někdy zoufale touží po tom, aby se jejich pes jako zázrakem proměnil v dokonalého sebejistého psa plného energie a pracovního elánu, a zároveň se doma choval jako klidný, poslušný a láskyplný partner – i když ví, že to není možné. A pokud patříte k těm neuvěřitelně výjimečným případům, kteří takového psa skutečně mají, tak... se ho pevně držte a děkujte své šťastné hvězdě!

Vy ostatní přestaňte toužit po zázračném psovi a pojďte se zamyslet nad tím, jak zformovat psa, aby reagoval na výcvik co nejlépe. Takového psa, který bude mít díky temperamentu nebo výcviku přesně tu pravou míru vlastností, jež pro výcvik potřebujeme. Někteří psi mají například potíže se sebekontrolou, často proto, že chtějí za každou cenu získat motivátor, který máte v ruce. Jiní psi naopak se sebekontrolou žádné problémy nemají; ne proto, že by se dokázali tak dobře ovládat, ale prostě proto, že jim na vašich motivátorech vůbec nezáleží. Cvičit psy obou těchto typů je náročné, ale z velmi rozdílných důvodů, které nemají nic společného s tím, jestli jsou „hodní“, nebo „zlobiví“.

Aby člověk získal psa, který bude „zkrátka akorát“, musí nejdřív přijít na to, co pes potřebuje a jak mu to zajistit. Částečně to bude vyžadovat specifický výcvik, který u psů s větším pracovním elánem musí být zaměřen na rozvoj sebekontroly a u psů s menším elánem na budování lásky k motivátorům. Díky tomu pak psi obou typů začnou lépe reagovat na výcvik.

Základní temperament psa sice nezměníte, ale můžete při výcviku klást důraz na ty aspekty, které vám přinesou úspěch. Časem možná

budete odvádět tak dobrou práci, že lidé, kteří uvidí konečný výsledek, si budou myslet, že se váš pes takový už narodil, a ani jim nepřijde na mysl, jak velkou práci jste museli odvést, abyste ho dostali tam, kde teď je!

ŽÁDNÍ ZLOBIVÍ PSI

Můžete si být skoro jistí, že každá silná stránka, kterou váš pes má, jde ruku v ruce s nějakou slabinou. A aby to bylo ještě složitější, můžete si být také jistí, že vlastnosti vašeho psa jsou ovlivňovány i jinými faktory, například prostředím, zkušenostmi z minulosti a volbami, které dnes a denně činíte při výcviku. Abyste si udělali představu o tom, jak to všechno funguje, podívejte se na některé z mych psů.

Cisu

Cisu byla psychicky stabilní pes. Už od štěněte byla sebejistá, zvědavá a odolná; nijak ji nevzrušoval chaos výstavního světa. Jestliže přece jenom projevila známky stresu, tak se jen více soustředila na mě, takže při práci vypadala ještě zapálenější, než když byla uvolněná! Navíc se doma chovala klidně a žít s ní bylo prostě potěšení. Zkrátka a dobře, vypadalo to, že patří k těm vzácným „záračným“ psům.

Její velká sebedůvěra ale bohužel také znamenala, že mě nijak zvlášť nepotřebovala. Byla neuvěřitelně nezávislá a samostatná. Dokázala celá šťastná vyskočit z auta a vydat se sama na procházku a ani se neohlédla, dokud jsem na ni nezavolala. Uměla si výborně spočítat, jakou hodnotu má to, co chce právě dělat (čichat, seznamovat se s lidmi, pronásledovat všemožnou havěť), ve srovnání s tím, co bych jí jako alternativu mohla nabídnout já (pamlsky, hračky, práci a svou osobnost). Když dospěla k závěru, že se jí to nevyplatí, tak jsem prohrála na celé čáře. Cisu se vůbec nesnažila mi „dělat radost“. Milovala mě i to, co jsem jí nabízela, ale milovala i spoustu jiných věcí.

Její nezávislost a sebedůvěra představovaly největší problém a současně i fenčinu nejsilnější stránku. Možná vypadala na první pohled jako „záračný“ pes, ale mně dalo spoustu přemýšlení a práce, než jsem se s ní dopracovala do takového stádia, že jsme mohly její vlastnosti využívat ve prospěch naší společné práce. Nakonec Cisu odešla

do psího důchodu jako šampion AKC v obedienci (OTCH), obranář 3. třídy (Schutzhund 3), pokročilý stopař s výborným hodnocením (FH) a stopařským titulem AKC (TD).

Byla Cisu hodný, nebo zlobivý pes?

Raika

Raika se narodila plná energie, elánu, soustředění a touhy zavděčit se. Nepouštěla mě z očí a nikdy se ode mě moc nevzdalovala. Byla pracovitá, soustředěná a nadšená, bez ohledu na to, co jsem jí za to nabízela. V mnoha směrech byla přesným opakem Cisu.

Bohužel veškerá ta soustředěnost a touha zavděčit se pramenila z nejistoty vůči světu a z její neschopnosti cítit se bezpečně bez člověka, který by ji podporoval. Raika byla úzkostlivý pes, který nedokázal bez neustálé podpory kontrolovat své chování nebo emoce. Na to, aby byla sebejistá, potřebovala vedení. Bez přítomnosti člověka byla nervózní a vystresovaná. Proto se s ní obtížně soutěžilo, a ani soužití s ní nebylo snadné.

Soutěže ji nesmírně stresovaly a ze začátku se její výkony ani zdaleka nepřibližovaly úrovni, na kterou měla zvládnutý výcvik. Nakonec jsme většinu jejích problémů napravily, ale bylo to náročné na čas i úsilí. Ano, byla soustředěná a pracovitá, ale důvodem byl spíš úzkostlivý temperament než síla a sebedůvěra. Nakonec Raika přes všechny nesnáze odcházela do psího důchodu jako šampion v AKC obedienci (OTCH), obranář 2. třídy (Schutzhund 2), Mondio Ring 1 (MR1) a AKC stopař (TD).

Byla Raika hodný, nebo zlobivý pes?

Brito a Lyra

Brito je odvážný, zvědavý a dobře zvládá nejrůznější nová prostředí, obvykle nakráčí se zdviženým ocasem přímo doprostřed neznámého prostoru. Má dobrou povahu a v podstatě klidný temperament (do určité míry!), a když zrovna spolupracuje, snaží se mě nerozzlobit (což není totéž jako snažit se mi udělat radost). Brito si užívá společnosti lidí a jen zřídka ho zneklidní předměty v okolí; naopak, s oblibou se rozběhne přímo k nim, aby si je prohlédl zblízka. Má stejně rád pamlsky i hračky, i když jeho touha po nich je od narození spíš umírněná.

Ovšem navzdory všem těmto skvělým vlastnostem Brito při práci jen stěží odolává svodům okolního světa. Snadno se nechá upoutat jakoukoli změnou prostředí a impulzivně se rozběhne prozkoumat nový podnět. Kvůli této impulzivitě se na něj dá v nejrůznějších prostředích jen těžko spolehnout, když není na vodítku. Někdy přehnaně reaguje na jiné psy a snadno se přestává kontrolovat, když zaznamená rychlý pohyb. Novým dovednostem se učí pomalu, nevytrvá při práci pod tlakem a jen obtížně dokáže povely zobecňovat. Aportování doma je něco úplně jiného než aportování na dvoře – aspoň podle Brita.

Naopak Lyra je nesmírně společenská a dobrácká. Miluje lidi i psy a od přírody má vynikající interaktivní dovednosti. Ráda si hraje s míčkem a s přetahovadlem, s přibývajícím věkem si vypěstovala i někdy menší, někdy větší lásku k pamlskům. Má ráda výlety na nová místa, která s oblibou zkoumá. Nesmírně rychle se učí novým dovednostem a bez problémů je dokáže zobecnit i použít v novém prostředí. Lyra velmi ráda spolupracuje a své úkoly touží zvládat na výbornou.

Její zaměření na prostředí je velmi silné; jen málo věcí má radši než zkoumání nového prostoru jak nosem, tak očima. Při průzkumu neznámého prostředí její zájem o klasické motivátory, jako pamlsky nebo hračky, klesne téměř na nulu; vyplivne skoro cokoli, co jí nabízím, dokud se s novým prostředím plně neseznámí. A nové je pro ni každé prostředí, dokonce i vlastní dvorek, na kterém běžně cvičíme!

Brito a Lyra teprve nedávno zahájili závodní kariéru s novými tituly v TÝMOVÉ obedienci, takže před sebou máme ještě dlouhou cestu, než zjistíme, co dokážeme nebo nedokážeme zvládnout na soutěžích, a než oba odejdou do psího důchodu. Zatím mohu říct jen to, že Brito i Lyra jsou hodní psi, stejně jako každý pes, kterého jsem kdy cvičila. Ano, mají své problémy, ale mají i své silné stránky. A na mně je, abych v nich odkryla ty nejlepší.

BALÍČKY TEMPERAMENTU A CHOVÁNÍ

Na předchozích příkladech jste viděli, že neexistují hodní nebo zlobiví psi, jen tendence, balíčky a kompromisy. Kdyby se mě Cisu víc držela, mohla jsem z ní mnohem rychleji vytvořit týmového hráče, ale proje-

vovala by tak velkou sebedůvěrou při cvicích, které vyžadují nezávislé myšlení? Pokud by se mě Raika tolik nadržela, snažila by se tak usilovně, aby se mi zavděčila, i když jsem jí za to nabízela jen relativně málo? Kdyby byl Brito méně sebejistý, pravděpodobně bych se na něj mohla spolehnout, že se bude držet v mé blízkosti, když nebude na vodítku – ale byl by stejně sebejistý i v novém prostředí?

Jak je vidět na mých příkladech, projevují psi určité balíčky temperamentových typů a chování; a většina vlastností má při trénování psích sportů své výhody i nevýhody. Ale pořád je to temperament a chování; není to dobré ani špatné, prostě to je. Když pochopím balíček tendencí, se kterými každý z mých psů přichází na cvičiště, mohu snadno a rychle utvářet výcvikové lekce na míru.

Tato kniha vám má posloužit jako pomůcka k tomu, abyste si utvořili jasnou představu o mentálním modelu svého psa a na jeho základě mohli v psovi odkrýt to nejlepší, co vám může nabídnout. Když například přijdete do parku, kde chcete cvičit, a zjistíte, že se tam hraje fotbal, musíte se zamyslet nad tím, jaký je váš pes. Pak se buď klidně pustíte do výcviku přímo vedle fotbalistů, nebo nasednete do auta a zamíříte zpátky domů, anebo, což je nejpravděpodobnější, najdete vhodné místo jinde v parku a tam začnete cvičit, čímž psovi pomůžete, aby si postupně rozvíjel soustředění a sebedůvěru.

JAKÝ JE VÁŠ PES DNES?

Ještě poznámka k „postupnému rozvíjení soustředění a sebedůvěry“. Když si vytvoříme představu o tom, jaký je náš pes, je neuvěřitelně důležité, abychom svůj mentální model průběžně prověřovali a porovnávali ho se psem, kterého máme právě teď před sebou. Psi se totiž neustále mění jak v důsledku našeho výcviku, tak i působením času, věku a zralosti. A i když si to uvědomujeme, může se nám stát, že ulpíme u hodnocení, které už je dávno překonané. Cvičíte ten typ psa, jakým je dnes, nebo cvičíte to štěně, kterým býval dřív?

Mějte to stále na paměti, až budete pracovat s touto knihou i až se budete zamýšlet nad tím, jaký typ je váš pes, třeba za týden, za měsíc nebo za rok.

Kapitola druhá

Sebejistí psi a opatrní psi

První soubor vlastností, na který se podíváme, je sebejistota versus opatrnost. Připomínám, že stejně jako všechny ostatní vlastnosti, kterými se budeme zabývat v této knize, spadají i tyto vlastnosti někam do určitého kontinua. Žádný pes není dokonale sebejistý ani úplně opatrný. Přesto se asi bude klonit spíš k jedné, nebo naopak ke druhé variantě.

JE VÁŠ PES SEBEJISTÝ, NEBO OPATRNÝ?

Sebejistí psi v novém prostředí nebo za přítomnosti nových podnětů normálně žerou, hrají si a zkoumají okolí v určité vzdálenosti od psovoda. Tito psi pracují a reagují na psovoda prakticky kdekoli a kdykoli; stačí, když vytáhnete pár kvalitních motivátorů, a můžete začít!

I když se někdy může stát, že se rozhodnou s vámi nespolupracovat, příčinou bývá rozptýlení psa pro něj zajímavějším podnětem, ne to, že by pes měl strach z dění kolem sebe. Když vezmete sebejistého psa cvičit do parku, možná se rozběhne za veverka a nebude reagovat na vaše volání, ale to jen proto, že veverky jsou prostě strašně zajímavé! Pokud však u sebe budete mít jeho oblíbený pamlsk – třeba párky, které jsou na stupnici úžasnosti hodnoceny 9 z 10 body – a jeho zájem o veverka dosáhne jen 8 bodů, bude výcvik aspoň do určité míry možný.

Na druhé straně projevy opatrných psů se mohou pohybovat na škále od mírně opatrných přes nejisté a nervózní po jednoznačně vyděšené. Podle míry opatrnosti vašeho psa je možné, že až ho vezmete do nového prostředí, leccos ho vystraší, ale rychle se z toho otřepe; možná na

vás začne vyskakovat, zběsile vás tahat za šaty nebo panicky pobíhat kolem; může také vytřeštit oči a znehybnět; anebo ho celá situace tak rozhodí, že si lehne a bude vypadat jako zkamenělý.

Ve všech těchto případech si v parku asi moc nezacvičíte. A bude úplně jedno, jak báječné pamlsky u sebe budete mít, protože strach vždycky zvítězí nad motivací. I když si od vás pes nakonec nějaký ten pamlssek vezme, stejně na vaši osobu nebude úplně napojený. Snažit se ho v tu chvíli naučit nějakou konkrétní dovednost by bylo úplně zbytečné.

DVA RŮZNÉ PŘÍSTUPY K VÝCVIKU

Váš celkový přístup k výcviku se bude řídit podle hlavní tendence, kterou váš pes projevuje na škále sebejistoty až opatrnosti.

U sebejistých psů bude přístup k výcviku relativně přímočarý. Vaším cílem bude učit psa drobné pokroky hned od počátku na veřejnosti. Chcete totiž, aby se pes už od raného věku učil pracovat soustředěně a zaujatě i na rušných místech. Vy se za tím účelem budete muset naučit vyrovnat lákavost prostředí s lákavostí toho, co nabízíte vy: tedy pamlsků, hraček a své vlastní podmanivé osobnosti!

Pokud má například soubor věcí, které nabízíte, hodnotu 8 z 10, musíte se postarat o to, aby prostředí, kde chcete cvičit, mělo nižší hodnotu než 8. To znamená, že musíte vyvážit intenzitu toho, co se děje kolem vás, přiměřenou blízkostí. Pokud chcete cvičit psa posedlého míčky v blízkosti tenisového kurtu během napínavého zápasu, bude mít prostředí pravděpodobně hodnotu 10 z 10. Jak daleko od kurtu se budete muset přesunout, abyste snížili hodnotu na 6 z 10?

I v průběhu cvičení stále vyhodnocujte relativní hodnotu prostředí a toho, co nabízíte vy. Časem se může třeba stát, že pes ztratí o společné aktivity zájem, a vaše hodnota, která byla ze začátku 8, může poklesnout! Pokud zájem psa o spolupráci s vámi klesne pod 6 (tedy pod hodnotu prostředí), dostaví se potíže. Proto se snažte, aby byly vaše výcvikové lekce tak krátké, aby k tomu nedošlo!

U sebejistého psa můžete občas překonat vzrušení nad prostředím skvělými pamlsky, hračkami a svou osobností, ale u opatrného psa

tak vypěstujete jenom stres a nervozitu. Proto musí být váš celkový přístup k výcviku opatrného psa úplně odlišný. Vaším hlavním cílem totiž bude pomoci psovi získat větší jistotu v novém prostředí, ne cvičit nové dovednosti.

To je důležité proto, že spousta opatrných psů bude spolupracovat, když to od nich budete vyžadovat; například psi, u nichž má prostředí hodnotu 5 z 10, s vámi budou cvičit, pokud bude mít soubor pamlsků, hraček a vaší osobnosti hodnotu 8. Ale byla by chyba se o to pokoušet. Když je totiž pes nervózní nebo má strach, a vy budete i přesto cvičit, tréninkový postup půjde strašně pomalu, protože pes se bude muset emocionálně vyrovnávat s několika výzvami zároveň, a to pro něj bude vyčerpávající! Umíte si představit, že byste si měli osvojit nějakou novou dovednost ve chvíli, kdy musíte myslet na to, že máte doma nemocné dítě (citový stres), bolí vás hlava (fyzická bolest) nebo máte dojem, že vás někdo pronásleduje (strach)?

Pro opatrné psy je nesmírně důležitá aklimatizace. Aklimatizace představuje proces, kterým psovi pomůžete adaptovat se na nové prostředí tím, že mu dopřejete dost času na to, aby zaznamenal všechny zrakové, sluchové a pachové vjemy daného místa. Můžete ho třeba nechat zkoumat prostředí na vodítku, a to tak dlouho, dokud nevidíte, že získal trochu jistoty; to může trvat až dvacet minut, nebo i déle. (Více informací o aklimatizaci najdete v knize, kterou jsem napsala společně s Deb Jonesovou, *Dog Sports Skills, Book 4: Focus and Engage!*)

Ovšem i po aklimatizaci byste se s opatrným psem měli soustředit spíš na hru a zvyšování jeho zájmu než na formální výcvik. Ten může probíhat doma; na veřejnosti musíte budovat u psa sebedůvěru a nadšení pro interakce s vámi.

Už vidíte, proč je tak důležité vědět, jestli je váš pes celkově sebejistý, nebo opatrný, ještě než začnete cvičit na nových místech? Oba typy psů pro vás mohou v danou chvíli pracovat, ale jen jeden z těchto typů byste o takovou spolupráci MĚLI žádat. Od ostatních psů požadujte, aby zkoumali prostředí, klidně dýchali a prostě všechno vstřebávali, dokud nebudou skutečně připraveni na práci, aniž by pociťovali strach nebo nervozitu.

KDYŽ JE VÁŠ PES EXTRÉMNĚJŠÍ

Občas psi zacházejí do extrému. Někteří jsou okolním světem tak nabuzení a vzrušení, že vůbec nemohou myslet. Jiní jsou tak vyděšení, že se nedokážou soustředit. Ani v jednom z těchto případů nejsou připraveni k práci.

Psi, kteří jsou extrémně sebejistí, zažívají spíš pocity přehnaného vzrušení. Jsou tak vzrušení, že nejsou schopní ani myslet. Umíte si představit, že byste se měli naučit něco nového, když poprvé v životě vidíte Grand Canyon? Byli byste tím pohledem tak uneseni, že byste se učit prostě nemohli.

U těchto psů často dělá zázraky poctivá aklimatizace, ale musíte u ní zajistit takovou míru nasycení, že veškeré vzrušení ze psa vyprchá a přejde téměř v nudu. Možná nastane taková situace, že budete muset čekat a nechat ho prohlížet Grand Canyon třeba týden nebo ho budete muset odvést tak daleko, až uvidí Grand Canyon jen po očku skrz stromy. Ještě líp uděláte, když začnete v blízkosti něčeho, co nebude ani zdaleka tak zajímavé jako Grand Canyon! Ať se rozhodnete pro jakýkoli přístup, nabízejte psovi zajímavou práci, i vy sami se do ní plně ponořte a strukturujte celý proces tak, aby se pes ani na chvíli nepřestal soustředit. Pokud se pes vzrušujících okolností prostě nenasytí a není schopný se soustředit, nedělejte si starosti. O dalších možnostech si povíme v kapitole o posedlosti.

Na druhé straně existují psi, kteří dovádějí do opačného extrému opatrnost. Projevují strach kdekoli, nejen v novém prostředí. Nemají žádné místo, které by jim dodávalo sílu a klid. Rozhodí je prakticky jakákoli změna v okolním světě. Koupili jste novou pohovku? Pes zpanikaří. Nabídnete mu novou hračku? Pes uteče. Děti venku dělají rámus? Pes se schová do šatny. Těmto psům může výcvik velice prospět! Krátké lekce volného shapingu s velmi vysokou mírou posilování mohou nesmírně posílit jejich sebedůvěru. Shaping, hry, hračky rozvíjející myšlení – cokoli z toho pomůže těmto psům ke zvýšení sebedůvěry alespoň v domácím prostředí. Problematická není otázka, jestli byste tyto psy měli cvičit; ale jestli byste s nimi měli soutěžit.

Pokud psa dokážete cvičit bez tlaku a bez konkrétních cílů, může se časem uklidnit natolik, že s ním nějakou tu soutěž budete moci zkusit –

pokud možno v klidném prostředí, které ho nebude stresovat. Pokud máte ale větší soutěžní ambice a chcete psa učit neustále nové dovednosti, aby vyhrával velké soutěže, je dost pravděpodobné, že tlak, který na něj budete nakonec vyvíjet, vám nejen znemožní postup směrem k soutěžním cílům, ale co je horší, takový tlak způsobí, že pro psa bude čím dál obtížnější se uvolnit, a tak se nebude moci těšit ze života.

Ne každý pes se může a má připravovat na soutěže, ale všem psům může prospět pozitivní výcvik plný respektu, který je zaměřený hlavně na postupný pokrok. Pokud se zdá, že vaše upřímné úsilí nikam nevede, nebo pokud se dokonce zdá, že psovi škodí, tak psa cvičit přestaňte a zvažte návštěvu veterinárního behavioristy, který s vámi probere všechny možnosti.

ZÁLEŽÍ NA SITUACI...

I když bude váš pes pravděpodobně více či méně sebejistý, nebo opatrný na základě svého temperamentu, je třeba zdůraznit, že ve hře jsou i další faktory. Vaše hodnocení se může měnit třeba na základě toho, v jakém prostředí se pes zrovna nachází. Někde může být sebejistý a jinde naopak opatrný. Na některých místech bude příliš rozrušený na to, aby dokázal pracovat, jiná ho nerozruší. Pokud mu například vadí hluk, ale vizuální podněty ho nechávají chladným, bude si jistý v městském parku, ale nejistý v blízkosti střelnice. To je v pořádku – snažte se zvládnout každé prostředí, do kterého se dostanete, a přiměřeně upravujte své plány, protože jen tak můžete přizpůsobit výcvikové metody povaze svého psa!

Denise Fenziová

JAKÝ TYP JE VÁŠ PES?

Přizpůsobte výcvikové metody povaze svého psa

Fotografie Rebeccah Aube, Edson Chandawira, Mark G. Erdle, Denise Fenzi, Brooke Nielsen, Teri Martin, Katherine Peaslee, Patrick Powers, Heidi Randall, Deb Ricker, Kelly Walker, Jennifer Warmke a Celine Yang

Redakce Michaela Tučková

Sazba a grafická úprava Matěj Barták

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 2,
169 00 Praha 6, www.plotknihy.cz, jako svou 328. publikaci

Tisk Těšínské papírny, s.r.o., 2018

Vydání první, Praha 2018

ISBN 978-80-7428-321-5